

УДК 330.3

Ю. Р. Козир,
аспірант кафедри математики та економіки,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-5607-1897>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.21.156

ЦИФРОВІ РОЗРАХУНКОВІ ПОСЛУГИ В СИСТЕМІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ

Yu. Kozir,
Postgraduate student of the Department of Mathematics and Economics,
Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobyt'sk

DIGITAL SETTLEMENT SERVICES IN THE SYSTEM OF COMPETITIVE ADVANTAGES OF THE NATIONAL MARKET OF ELECTRONIC PAYMENTS

У статті аналізуються інструменти механізму управління конкурентоспроможністю національної системи електронних платежів в умовах цифрової економіки, що ґрунтується тепер ще й на таких факторах конкурентної переваги, як гнучкість та здатність до змін глобального середовища. Зазначено, що в умовах конкурентного ринку цифрові технології дозволяють отримати перевагу постачальникам платіжних послуг, оскільки функціонування національних економік характеризуються розвитком значної кількості інноваційних продуктів у банківському бізнесі. Підкреслено, що можливість проведення електронних платежів у режимі реального часу приводить до істотного зниження витрат суб'єктів економічних відносин, підвищує ефективність діяльності та у результаті робить їх найбільш конкурентоспроможними у ринковому середовищі. Доведено, що серед інструментів конкурентних переваг національної платіжної системи, зумовлених цифровізацією розрахункових послуг можна виокремити наступні: економічні, інноваційні, технологічні, соціальні та структурні ефекти.

The article analyzes the tools of the mechanism of managing the competitiveness of the national electronic payment system in the conditions of the digital economy, which is now also based on such factors of competitive advantage as flexibility and the ability to change the global environment. It is noted that in the conditions of a competitive market, digital technologies allow providers of payment services to gain an advantage, since the functioning of national economies is characterized by the development of a significant number of innovative products in the banking business, which transform both the behavior of economic entities and the ways of their interaction through the introduction of digital calculation tools. It is emphasized that the possibility of making electronic payments in real time leads to a significant reduction in costs of subjects of economic relations, therefore, increases the efficiency of their activities and, as a result, makes them the most competitive in the market environment. It is shown that the variety of forms of electronic transactions is explained in economic relations by the use of new information and communication technologies, which give rise to modern forms of doing business, since digital tools, compared to analog ones, are more technologically advanced, functional, fast-acting and safe for users. It has been proven that among the tools of competitive advantages of the national payment system caused by the digitalization of settlement services, at the same time as the use of means of payment, the following can be distinguished: economic, innovative, technological, social and structural effects. It has been confirmed that with the help of information and communication technologies, various types of advantages (convenience, accessibility,

safety, low cost) are created for digital payment services. Electronic payments allow you to significantly reduce transaction costs, increase the operational activity of the national payment system, in which participants receive additional income, which can be returned in the form of investments in the development of digital settlement tools.

Ключові слова: цифрові технології, платіжні послуги, електронні платежі, цифрові розрахункові інструменти, конкурентні переваги, транзакційні витрати, електронний маркетинг, електронний банкінг.

Keywords: digital technologies, payment services, electronic payments, digital settlement tools, competitive advantages, transaction costs, electronic marketing, electronic banking.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Подальша глобалізація світової економіки змушує національну платіжну систему активно та успішно інтегруватися з платіжними системами зарубіжних країн та наднаціональними платіжними системами і мати доступ до міжнародних фінансових ринків. Для ефективної інтеграції виникає об'єктивна необхідність підвищення конкурентоспроможності національної платіжної системи, і в першу чергу, за рахунок конкурентних переваг, пов'язаних з цифровізацією її платіжних функцій і фінансових розрахунків. Виклики пандемії, з якою зіткнулася цивілізація на початку 2020 року, особливо загострили питання трансформації платіжних послуг, уникнення розрахунку готівкою у бік цифрових способів оплати товарів та послуг, дистанційного способу отримання платіжних послуг. В умовах цифровізації питання безпеки та швидкості переказів коштів стає особливо важливим при використанні національних та міжнародних платіжних інструментів за існування конкуренції з існуючими платіжними системами та зростанні довіри користувачів до безготівкових електронних розрахунків.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У наукових роботах багатьох учених ще раз підтверджується, що конкурентоспроможність є найважливішою для економіки ринковою категорією, оскільки дозволяє створювати, ефективно утримувати та зберігати конкурентні переваги, а цифровізація надає нові можливості

для ведення бізнесу та зміцнює ключові фактори конкурентоспроможності національного ринку електронних платежів. Саме ці проблеми аналізують зарубіжні дослідники у своїх працях — І. Абед [1], М. Алі [1], Дж. Аутленд [15], М. Деспотович-Зракич [13], М. Кастельс [9], Р. Кауфман [10], Д. Кінг [15], М. Крамер [12], А. Лабус [13], Дж. Лі [15], Дж. Лю [10], Т. Лян [15], Д. Ма [10], Д. Нортон [11], М. Портер [12], Б. Раденкович [13], А. Руїс-Мартінес [14], Г. Саймон [16], А. Скармета-Гомес [14], Дж. Спітері [16], О. Тоунекті [14], Е. Тюрбан [15], Н. Хусін [1] та інші.

Водночас, українські учені також досліджують інструменти механізму управління конкурентоспроможністю в умовах цифрової економіки, що ґрунтується тепер ще й на таких факторах конкурентної переваги, як гнучкість та здатність до змін національної системи електронних платежів, котрі ґрунтовно відобразили у своїх працях — М. Балицька [1], К. Бровенко [1], О. Вольвач [4], А. Гончаренко [2], Р. Гудима, Н. Демчишак, А. Дудинець [3], Т. Затонацька [4], Г. Поченчук, Н. Пантелеєва, Є Сопін [5], О. Стойко [6], Н. Трусова [7], І. Чкан [7].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження інструментів конкурентних переваг національної платіжної системи, зумовлених цифровізацією розрахункових послуг.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Соціально-економічна сутність цифровізації платіжних послуг пов'язана з глобалізацією світової економіки, оскільки використан-

ня глобальних електронних мереж для передачі та обміну інформацією оптимізує способи організації та управління бізнесом. В умовах конкурентного ринку цифрові технології дозволяють отримати конкурентну перевагу постачальникам платіжних послуг. Сучасні умови функціонування національних економік характеризуються розвитком значної кількості інноваційних продуктів у банківському бізнесі, котрі трансформують як поведінку економічних суб'єктів, так і способи їх взаємодії. Ця мета може бути досягнуто лише шляхом впровадження нових цифрових технологій у платіжні послуги [5, с. 53].

На сьогодні фінансовий ринок загалом і ринок платіжних послуг, зокрема, знаходяться під впливом сукупності факторів, що трансформують як попит з боку споживачів, так і пропозицію зі сторони суб'єктів національної платіжної системи. До таких факторів можна віднести — загальну цифровізацію та розвиток застосування цифрових технологій у фінансовому секторі, до яких належать: мобільні технології, біометрія, штучний інтелект, блокчейн тощо. Також трансформується інституційний склад — з'являються нові учасники цифрових послуг (Фінтехстартапи і великі ІТ-компанії), які передбачають інноваційні правила взаємодії з клієнтами у бік більшої конкуренції та кращого сервісу для клієнтів [6, с. 359]. Сукупність цих факторів приводить до зміни вимог, що висуваються до платіжних послуг в умовах цифровізації економіки, а це, своєю чергою, формує появу нових інститутів, бізнес-моделей, платіжних інструментів, застосовуваних технологій [3, с. 796].

Платежі, котрі здійснюються у розрахунках традиційними методами, не задовольняють вимоги споживачів платіжних послуг, особливо у роздрібному секторі: дорого, повільно, небезпечно, неефективно. У разі прийому платежів на дрібні суми (для оплати послуг мобільного зв'язку, комерційного телебачення, доступу в Інтернет) банки з метою компенсації витрат змушені стягувати значну комісію за свої послуги, що збільшує собівартість роздрібних банківських операцій. За даними дослідників, переведення будь-якої послуги у цифровий формат дозволяє скоротити витрати на 20—30% та збільшити доходи на 10% [15, с. 477]. Виконання платежів традиційним способом нерідко призводить до затримки платежів чи припинення розрахунків, що створює дефіцит чи втрату ліквідності учасників платіжної системи, а миттєве проведення платежів потребує меншого запасу ліквідності [8, с. 4829].

Динамічний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у поєднанні з новим етапом становлення економіки сприяє активному поширенню цифровізації у платіжній системі. Інформаційні технології є основою цифрової економіки, визначаючи її економічний зміст. Становлення та розвиток цифровізації здійснювалося еволюційним шляхом [14, с. 231]. Спочатку електронна комерція відтворювала методи ведення бізнесу у традиційному (фізичному) середовищі, переносючи їх у віртуальний простір. У міру того, як Інтернет з комунікативного середовища перетворився на глобальний ринок, що динамічно розвивається, електронна комерція на початку тисячоліття стала самостійним видом комерційної діяльності. Завдяки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій знижується роль географічного фактора при наданні розрахункових операцій за одночасного розширення асортименту послуг, що надаються в електронному вигляді. Цифровізація платіжних послуг дозволяє створювати швидкий та дешевий спосіб порівняно з традиційними методами здійснення угод купівлі-продажу товарів та послуг за рахунок використання інформаційно-комунікаційних засобів та технологій (наприклад, телекомунікаційних та комп'ютерних мереж, Інтернету) [10, с. 381].

Можливість проведення електронних платежів у режимі реального часу приводить до істотного зниження витрат суб'єктів економічних відносин, а отже, підвищує ефективність своєї діяльності та у результаті робить їх найбільш конкурентоспроможними у ринковому середовищі. Водночас, існує позиція щодо сегментування електронних угод на шість основних напрямків, що визначають проведення бізнес-операцій: електронний обмін даними, електронний рух капіталу, електронна торгівля, електронні гроші, електронний маркетинг та електронний банкінг [13, с. 208].

Вважається, що, по-перше, такий поділ не дозволяє диференціювати типи операцій на інформаційні (пов'язані виключно із зберіганням, обліком, обробкою та обміном комерційною інформацією) та платіжні (що дозволяють проводити взаємні розрахунки між учасниками угод за допомогою цифрових технологій). По-друге, в інформаційному сегменті не описаний її важливий елемент у вигляді автоматизованих систем збирання, обліку, обробки та зберігання великих масивів даних. По-третє, некоректно класифіковано системи передачі міжбанківських повідомлень типу SWIFT, які

Таблиця 1. Порівняльна характеристика трансакційних витрат

Товарна група	Собівартість продажів традиційні системи - доларів США	Собівартість електронних продажів - доларів США
Програмне забезпечення	15,00	0,2-0,5
Банківські послуги	1,08	0,13
Авіаквитки	8,0	1,0
Білінг	2,22-3,32	0,65-1,1
Страхові поліси	400-700	200-350
Торговельна націнка на продовольчі товари, %	25-50	5-10

Джерело: сформовано на основі [13; 14].

віднесені до електронного руху капіталу [15, с. 481].

Різноманітність форм електронних операцій пояснюється в економічних відносинах застосуванням нових інформаційних та комунікаційних технологій, що породжують нові форми ведення бізнесу. Цифрові інформаційні технології в порівнянні з аналоговими є більш технологічно досконалими, функціональними, швидкодіючими та безпечними. У зв'язку з цим в економічній та соціальній сферах спостерігається процес міграції від аналогових схем взаємодії до використання цифрових технологій, які підвищують ефективність діяльності економічних суб'єктів, рівень комфорту споживачів та якість життя. Цифровізація забезпечує переведення інформації в цифрову форму, що значно розширює можливості її обробки з метою оптимізації бізнес-процесів, створення нових продуктів та бізнес-моделей. У міру розвитку цифрових технологій та їх впровадження в економічні відносини створюються цифрові екосистеми, відбувається зміна ландшафту усієї фінансової системи за рахунок впровадження нових проривних технологічних рішень [1, с. 62].

Оперування з масивами платіжної інформації у межах фінансової системи донедавна здійснювалося за допомогою аналогових технологій. Перетворення інформації з аналогового виду на цифровий є трендом ефективного світового розвитку, оскільки при цьому значно розширюються можливості учасників економічних відносин при одночасному зниженні витрат. Цифрові технології забезпечують переведення аналогової інформації на основі використання двійкової системи обчислення у цифрову з подальшим дешифруванням інформації з цифрової форми в аналогову. Процес "перетворення" інформації з аналогової форми в цифрову здійснюється миттєво, що скорочує час платіжних операцій, витрати і ризики учасників системи та вартість транзакцій [7, с. 261].

М. Кастельс писав із цього приводу: "Сутність електронного бізнесу полягає в інтерактивному мережному зв'язку між виробниками, що забезпечується Інтернетом, споживачами та постачальниками послуг" [9, с. 96]. Конкурентоспроможність учасників ринку електронної комерції безпосередньо залежить від рівня їх поінформованості. Тому скорочення дисбалансу між дійсними та потенційними можливостями інформаційних комунікацій привело до прискореного розвитку електронної комерції. Визначальну роль відіграли специфічні особливості електронних трансакцій. У традиційній економіці склався певний баланс, який відображає структуру трансакційних витрат. Цей баланс ґрунтувався на об'єктивній неможливості скорочення витрат у межах існуючих економічних та інституційних відносин.

За визначенням Д. Нортона: "Трансакційні витрати виникають внаслідок того, що передача та отримання інформації супроводжуються витратами, і...будь-які зусилля "акторів" щодо структурування взаємин з іншими людьми за допомогою інститутів призводять до того чи іншого ступеня недосконалості ринків" [11, с. 138]. Інакше висловлюючись, традиційна структура трансакційних витрат була затратна, але у межах існуючих інституційних відносин покращити її було неможливо.

Електронна комерція відкрила нові інституційні можливості зміни структури трансакційних витрат. Процес інституціоналізації електронної торгівлі був настільки неминучий, скільки об'єктивний і детермінований. В основі цього процесу лежить різке скорочення трансакційних витрат в електронній комерції, що поставило цю форму економічної діяльності поза конкуренцією (див. табл. 1).

Старі інститути неефективною структурою своїх трансакційних витрат підштовхнули процес формування електронної комерції, а ціновий дисбаланс став джерелом її інституціоналізації та конкурентоспроможності ринку електронних платежів. Розвиток цифровізації

Рис. 1. Джерела конкурентних переваг національної платіжної системи

Джерело: систематизовано та згруповано на основі [8; 10; 12].

сприяє економічному зростанню в усіх галузях економіки, де використовують інформаційно-комунікаційні технології. Економічна ефективність, як показник ставлення результатів до витрат з урахуванням часових інтервалів, один із індикаторів конкурентоспроможності учасників угод. Конкурентоспроможність є найважливішою для економіки ринковою категорією, оскільки дозволяє створювати, ефективно утримувати та зберігати конкурентні переваги. Цифрові технології та платформи змінили фактори конкурентоспроможності у багатьох сферах. Механізм управління конкурентоспроможністю в умовах цифрової економіки ґрунтується на таких факторах конкурентної переваги, як гнучкість та здатність до змін [4, с. 46].

На сьогодні найбільш значущою теорією міжнародної конкурентоспроможності визнано доробок американського економіста М. Портера, який проаналізував різні підходи до пояснення причин конкурентоспроможності як окремих фірм, так і національної економіки країни загалом, запропонувавши типологію та ієрархію факторів конкурентної переваги [12, с. 83]. До спеціалізованих факторів віднесено інформаційну інфраструктуру, цифрові бази даних, систему дослідницьких інститутів, кваліфіковану робочу силу тощо. Саме "...спеціалізовані фактори утворюють більш довготривалий і стійкий

контекст для конкурентної переваги" [16, с. 19]. У сучасних умовах на перший план виходять цифрові чинники конкурентоспроможності. Отже, на тепер існує тенденція трансформації чинників конкурентоспроможності: перехід від традиційної концепції п'яти сил конкуренції М. Портера до використання сучасних ІТ-систем та цифровізації бізнес-процесів.

Серед інструментів конкурентних переваг національної платіжної системи, зумовлених цифровізацією розрахункових послуг, можна виокремити наступні — економічні, інноваційні, технологічні, соціальні та структурні ефекти, котрі проявляються, економічний: дозволяє знизити транзакційні витрати, підвищити операційну активність; інноваційний: у вигляді сформованих унікальних цифрових продуктів та розширення діапазона прямої взаємодії учасників електронних розрахунків; технологічний: у вигляді різноманіття засобів платежу, підвищення безпеки та швидкості платіжних операцій, автоматизації бізнес-процесів; соціальний: у вигляді безперервної доступності та зручності платіжних операцій, зміни споживчих переваг у напрямку підвищення якості послуг та їх вартості; структурний: як інструмент доступу до фінансових ринків і низький бар'єр входу на ринок, що сприяє експорту платіжних технологій в інші країни (див. рис. 1).

Цифрові платіжні послуги прискорюють швидкість обслуговування клієнтів до режиму реального часу, забезпечують віддалений доступ до їх отримання, формують широкий асортимент платіжних інструментів, створюють різноманітні засоби передачі платіжних доручень, включають захисні механізми двофакторної аутентифікації платників при здійсненні операцій в електронних магазинах та в Інтернет-вітринах. Цифровізація надає нові можливості для ведення бізнесу, що дозволяє зміцнювати ключові фактори конкурентоспроможності національного ринку електронних платежів [2, с. 37].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, цифровізація платіжних послуг безпосередньо впливає на конкурентоспроможність національної платіжної системи, завдяки проникненню електронних технологій в операції з перерахування грошових засобів та дозволяє знизити транзакційні витрати, підвищити операційну активність, отримати додаткові економічний, інноваційний, технологічний, структурний та соціальний ефекти. Електронні засоби платежу виступають фактором, що надають національній платіжній системі конкурентну перевагу. За допомогою інформаційно-комунікаційних технологій створюються різні види переваг (зручність, доступність, безпечність, низька вартість), якими наділені оцифровані платіжні послуги. Електронні платежі дозволяють значно знизити транзакційні витрати, підвищити операційну активність національної платіжної системи, де отримують додатковий дохід, котрий може повернутися у вигляді інвестицій в розвиток цифрових розрахункових інструментів.

Література:

1. Балицка М. В., Бровенко К. С. Фінансові технології як драйвер розвитку фінансових ринків. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 9. С. 59—65.
2. Гончаренко, А. (2022). Вплив сучасних цифрових технологій на конкурентні позиції банків на фінансовому ринку. *Bulletin of Sumy National Agrarian University*, (2 (88), 35—39.
3. Дудинець А. Розвиток фінансових технологій як фактор модернізації фінансової системи. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Вип. 22. С. 794—798.
4. Затонацька Тетяна, Вольвач Олена. Формування конкурентних стратегій на ринку електронних платіжних систем: кейс для України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2(223)/2023. С. 42—52.
5. Сопін Є. О. Напрями цифровізації сектору фінансових послуг та забезпечення ефективності платіжних операцій у цифровій економіці. *Економічний простір*. 2021. № 174. С. 50—57.
6. Стойко О. Я. Перспективи розвитку фінтех- і банківського бізнесу в Україні. *Проблеми економіки*. 2020. № 2. С. 356—364.
7. Трусова Н. В., Чкан І. О. Платіжні системи в Україні та ризики їх функціонування. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 257—263.
8. Ali, M.A.; Hussin, N.; Abed, I.A. Electronic Payment Systems: Architecture, Elements, Challenges and Security Concepts: An Overview. *Journal of Computational and Theoretical Nanoscience*, 2019. 16(11):4826-4838.
9. Castells M. (2013). *Communication Power*. Oxford University Press. Wellington, 624 p.
10. Liu, J. Kauffman, R.J. Ma. D. Competition, cooperation, and regulation: Understanding the evolution of the mobile payments technology ecosystem. *Electronic Commerce Research and Applications*. 2015. 14, (5), 372—391.
11. Norton David. (2016). *Digital Context 2.0: Seven Lessons in Business Strategy, Consumer Behavior, and the Internet of Things*. Harvard Business School Press. Cambridge, USA. 238 p.
12. Porter, Micheal E. and Kramer, Mark R. (2006) *Strategy and Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility*, *Harvard Business Review*. pp. 78—92.
13. Radenkovic, B. Despotovic-Zrakic, M. Labus, A. Digital payment systems: State and perspectives. *Digital Transformation of the Financial Industry: Approaches and Applications*. Springer International Publishing. (2023), pp. 203—216.
14. Tounekti, O.; Ruiz-Martinez, A.; Skarmeta-Gomez, A.F. An evolution analysis of electronic payment systems and mobile payment systems characteristics. *Issues Media Telecommun*. 2017, 9, 219—252.
15. Turban, E.; Outland, J.; King, D.; Lee, J.K.; Liang, T.P.; Turban, D.C. *Electronic Commerce Payment Systems*. Springer Texts in Business and Economics. 2018; pp. 457—499.
16. Romanova, Inna. Grima, Simon. Spiteri, Jonathan. Kudinska, Marina. *The Payment Services Directive II and Competitiveness: The Perspective of European Fintech Companies*. *European Research Studies Journal* Volume XXI, Issue 2, 2018, pp. 3—22.

References:

1. Balytska, M. and Brovenko, K. (2021), "Financial technologies as a driver of the development of financial markets", Investments: practice and experience, vol. 9, pp. 59—65.
2. Honcharenko, A. (2022), "The influence of modern digital technologies on the competitive positions of banks in the financial market", Bulletin of Sumy National Agrarian University, vol. 2, pp. 35—39.
3. Dudynets, L. (2018), "The development of financial technologies as a factor in the modernization of the financial system", Global and national economic problems, vol. 22, pp. 794—798.
4. Zatonatska, T. and Volvach, O. (2023), "Formation of competitive strategies in the market of electronic payment systems: a case for Ukraine", Bulletin of Taras Shevchenko Kyiv National University. Economy, vol. 2, pp. 42—52.
5. Sopin, E. (2021), "Directions of digitalization of the financial services sector and ensuring the effectiveness of payment operations in the digital economy", Economic space, vol. 174, pp. 50—57.
6. Stoyko, O. (2020), "Development prospects of fintech and banking business in Ukraine", Problems of the economy, vol. 2, pp. 356—364.
7. Trusova, N. and Chkan, I. (2021), "Payment systems in Ukraine and the risks of their functioning", Business Inform, vol. 1, pp. 257—263.
8. Ali, M. Hussin, N. and Abed, I. (2019), "Electronic Payment Systems: Architecture, Elements, Challenges and Security Concepts: An Overview", Journal of Computational and Theoretical Nanoscience, vol. 16, pp. 4826—4838.
9. Castells M. (2013), Communication Power, Oxford University Press, Wellington, UK.
10. Liu, J. Kauffman, R.J. and Ma, D. (2015), "Competition, cooperation, and regulation: Understanding the evolution of the mobile payments technology ecosystem", Electronic Commerce Research and Applications, vol. 14, pp. 372—391.
11. Norton D.. (2016), Digital Context 2.0: Seven Lessons in Business Strategy, Consumer Behavior, and the Internet of Things, Harvard Business School Press, Cambridge, USA.
12. Porter, M. and Kramer, Mark. (2006), "Strategy and Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility", Harvard Business Review, vol. 1, pp. 78—92.
13. Radenkovic, B. Despotovic-Zrakic, M. and Labus, A. (2023), "Digital payment systems: State and perspectives. Digital Transformation of the Financial Industry: Approaches and Applications",

Springer International Publishing, vol. 1, pp. 203—216.

14. Tounekti, O. Ruiz-Martinez, A. and Skarmeta-Gomez, A. (2017), "An evolution analysis of electronic payment systems and mobile payment systems characteristics", Issues Media Telecommun, vol. 9, pp. 219—252.

15. Turban, E. Outland, J. King, D. Lee, J. Liang, T. and Turban, D. (2018), "Electronic Commerce Payment Systems", Springer Texts in Business and Economics, vol. 1, pp. 457—499.

16. Romanova, I. Grima, S. Spiteri, J. and Kudinska, M. (2018), "The Payment Services Directive II and Competitiveness: The Perspective of European Fintech Companies", European Research Studies Journal, vol. 21, pp. 3—22.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2024 р.

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(Наказ Міністерства освіти і науки України
№ 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292